

Τουρκία: Το 1996 δεν είναι ίδιο με το 2016.

*Του Δημήτρη Μάρδα
Βουλευτή ΣΥΡΙΖΑ, Β Θεσσαλονίκης
Π. Υφυπουργού Εξωτερικών*

Η κατάρριψη του ρωσικού πολεμικού αεροσκάφους στη Συρία στοίχισε στην τουρκική οικονομία **6,5** δις δολάρια το 2016. Το κόστος αυτό, που αποδίδεται στη μείωση του τουριστικού ρεύματος, των εξαγωγών προς Ρωσία κ.ά., δεν είναι το μόνο!

Ενδεικτικά σημειώνεται ότι με την έναρξη της πρόσφατης ρωσοτουρκικής κρίσης, χιλιάδες Τούρκοι εργαζόμενοι σε εργοτάξια ρωσικών πόλεων βρέθηκαν σε μια νύχτα πίσω στη χώρα τους.

Στα τέλη του 1995, τέθηκε σε εφαρμογή η ελεύθερη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών μέσω της Τελωνειακής Ένωση ΕΕ-Τουρκίας, διαδικασία που ενισχύθηκε από την διακίνηση κεφαλαίων και οικονομικών ενισχύσεων της Τουρκίας εκ μέρους της ΕΕ.

Μόλις λίγους μήνες μετά, τον Ιανουάριο του 1996, η κρίση στα Ίμια, φρέναρε την πορεία της Τουρκίας προς την ΕΕ. Έτσι, στη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου, τον Δεκέμβριο του 1997, η κυβέρνηση της χώρας έχασε τη δεύτερη και τελευταία ίσως ευκαιρία με στόχο την έναρξη της διαδικασίας ένταξής της στην ΕΕ. Η πρώτη χάθηκε λίγο πριν την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ το 1981, λόγω εσωτερικών πολιτικών προβλημάτων της γειτονικής χώρας.

Αυτό ήταν το κόστος του πειραματισμού της πρόκλησης των Ίμιων. Το τραίνο όμως των ευκαιριών για ένταξη στην Ένωση δεν περνά πολλές φορές!

Έκτοτε άλλαξαν πολλά στην ΕΕ όπως και στην τουρκική οικονομία ως προς το βαθμό της αλληλεξάρτησης της από την ΕΕ. Ειδικότερα, η εισροή επενδύσεων διεθνών εταιριών, που απέβλεπαν στην επέκταση τους στην ανοιχτή πλέον αγορά της ΕΕ, μέσω της παραγωγής των προϊόντων τους στην Τουρκία, αυξήθηκε, δένοντας ακόμη περισσότερο την οικονομία της χώρας στην αγορά της Ευρώπης.

Επίσης, η Τουρκία εξάγει το 40% περίπου των συνολικών της εξαγωγών προς την ΕΕ, ενώ το εμπορικό της έλλειμμα εκτινάχθηκε στα 60 δις δολάρια το 2016. Τα αντίστοιχα ποσοστά προς τη Ρωσία και ΗΠΑ είναι μόνο το 2,5% και 4,4% αντίστοιχα. Το άνοιγμα της οικονομίας της στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και το διεθνές εμπόριο, ευνοεί όπως είναι ευνόητο, την κυριαρχία της οικονομίας επί της πολιτικής.

Προκλήσεις και αιφνίδια αλλαγή πλεύσης της εξωτερικής πολιτικής του Ερτρογκάν έναντι της Ελλάδας, εκδηλώθηκαν αμέσως μετά το αποτυχημένο (πρώτο) πραξικόπημα. Αυτή η τάση θεωρείται κατά κάποιους αναλυτές, ότι αποτελεί απάντηση του Ερτογάν, στη φήμη για δημιουργία ενός Κουρδικού κράτους, που θα περιλαμβάνει και τα 26 εκατομμύρια Κούρδων της Τουρκίας. Να σημειωθεί ότι το

όλο εγχείρημα του πραξικοπήματος επέβλεπε, κατά ένα σενάριο, στη δημιουργία ενός νέου status quo στην περιοχή υπέρ των Κούρδων, μέσα από τις πολιτικές αλλαγές που θα προκαλούνταν στη γειτονική χώρα.

Τα δεδομένα όμως Τουρκίας-Κουρδιστάν και Τουρκίας-ΕΕ (Ελλάδας) είναι τελείως διαφορετικά στις δυο αυτές περιπτώσεις. Τα νέα δεδομένα αφορούν τόσο στις οικονομικές σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας, όσο και στις νέες πολιτικές ασφάλειας της ΕΕ μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας.

Πράγματι, η αλματώδης σύσφιξη των εμπορικών όπως και επενδυτικών σχέσεων Ελλάδας-Τουρκίας, όπως και ΕΕ-Τουρκίας αποτελεί σοβαρή τροχοπέδη σε οποιονδήποτε θεωρεί ότι η δύναμη των απειλών και της βίας μπορεί να δώσει τις λύσεις που θέλει.

Ως προς τη Συνθήκη της Λισαβόνας (2008), εκεί θεσμοθετείται η «... επίτευξη του υψηλού βαθμού συνεργασίας... με στόχο τη διαφύλαξη... της ασφάλειας της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας της» (κατά το Άρθρο 21 παρ. 2,α). Επίσης σημειώνεται ότι «Στην περίπτωση που ένας κράτος μέλος δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του τα άλλα κράτη-μέλη οφείλουν να του παράσχουν βοήθεια και συνδρομή...» (κατά το Άρθρο 42 παρ. 7). Επίσης το Άρθρο 215 προβλέπει περιοριστικά μέτρα και κυρώσεις σε βάρος τρίτων χωρών εκ μέρους του Συμβουλίου, στο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ.

Και βέβαια το ερώτημα που αιωρείται σε πολλούς, είναι το εξής: Θα στηρίξουν την Ελλάδα τα κράτη-μέλη σε ένα θερμό επεισόδιο με την Τουρκία κατά τα ρητά προβλεπόμενα ή θα μας εγκαταλείψουν;

Ακόμη και αν κάποια κράτη-μέλη, παραβιάσουν τις κύριες διατάξεις της Συνθήκης της Λισαβόνας, κάποια θεσμικά όργανα της ΕΕ, όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δεν μπορεί να «ποιήσει την νήσαν». Οπότε, καθώς η υλοποίηση πράξεων βίας παραβαίνει βασικές αρχές του ΟΗΕ, ενώ από την άλλη εμποδίζει την ελεύθερη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών στο πλαίσιο της Τελωνειακής Ένωσης ΕΕ-Τουρκίας, οι όποιες κυρώσεις αποφασιστούν εκ μέρους του Ευρ. Δικαστηρίου εις βάρος της Τουρκίας –ακόμη και αν το αν το Συμβούλιο αδρανήσει– πρέπει να εφαρμοστούν.

Να σημειωθεί ότι σε μια περίοδο όπου κυκλοφορούσαν στις αγορές της Ένωσης προϊόντα του ψευδοκράτους, τη λύση την έδωσε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, με την απαγόρευση που επέβαλε στα κράτη-μέλη της ΕΕ.

Μπορεί να φανταστεί λοιπόν η τουρκική πολιτική ηγεσία μια τέτοια απόφαση κατά των εξαγωγών της χώρας λόγω χάρη, στην περίπτωση που αποφασίσει να χρησιμοποιήσει βία;

Το 1996, όλα τα ανωτέρω εξέλειπαν. Οπότε το ρίσκο πρόκλησης ζημιών το 2016 ή αργότερα, εξαιτίας στρατιωτικού τύπου χαρακτήρα προκλήσεων ή άλλων με ισοδύναμο αποτέλεσμα, μπορεί να είναι απρόσμενα μεγάλο, σε μια Τουρκία με 11% ανεργία, με 2 εκατομμύρια απύλητα ακίνητα και με την η τουρκική λίρα να απαξιώνεται θεαματικά (1\$=3,10 λίρες τον Οκτώβριο και 3,40 λίρες τον Νοέμβριο).

Σημειώνεται ότι το αποτυχόν πραξικόπημα στοίχιζε μόνο την πρώτη εβδομάδα μετά την εκδήλωσή του, την φυγή 11 διεθνών εταιριών!.

Με αυτά τα δεδομένα, η σχέση εξάρτησης της Τουρκίας με την ΕΕ, σε συνδυασμό με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, αποτελούν ένα από τα ισχυρότερα «όπλα» στην φαρέτρα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής απέναντι στις κάθε είδους τουρκικές προκλήσεις.

Να σημειωθεί τέλος ότι στο πλαίσιο των Κεφαλαίων της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας, δυο από αυτά (Κεφάλαιο 23 «Αλιεία», και Κεφάλαιο 32 «Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας») οδηγούν στην επίλυση του προβλήματος τόσο ως προς την οριοθέτηση των χωρικών υδάτων (στα 12 μίλια) όσο και στην αδρανοποίηση του casus belli. Ως προς το Δίκαιο της Θάλασσας, αυτό αποτελεί ήδη κοινοτικό κεκτημένο.

Όλα τα ανωτέρω μπορούν να τεθούν σε ισχύ ακόμη και στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας ή μιας μερικής ένταξης, εξελίξεις που θα λειτουργήσουν ως υποκατάστατο της μη ολοκλήρωσης της πλήρους ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ.

Η χρήση όλων των προαναφερθεισών εργαλείων από την ελληνική διπλωματία, μπορεί να αποσοβήσει λοιπόν οτιδήποτε πράξεις δολιοφθοράς κι βίας εκ μέρους της Τουρκίας, (εναντίον π.χ. νησιού του Ν.Α Αιγαίου), που θα επιδίωκαν να αποπροσανατολίσουν τον εκεί κόσμο, παραμονές δύσκολων πολιτικών αποφάσεων. Μια τέτοια, σχετίζεται με την οξύτητα που λαμβάνει η συζήτηση στη τουρκική Βουλή της επίμαχης αναθεώρησης του συντάγματος, διαδικασία που θα οδηγήσει σε δημοψήφισμα.